

דף מס' 1 מתוך 6 דפים
ערוך מס' 6 מתוך 6 ערוכים

ס ר ד י

הכנסת השישית
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 114
מישיבת ועדה חוץ ובטחון
ביום ג', כ"ו באדר תשכ"ח - 26.3.1968, בשעה 15.00

נ כ ה ר:

	<u>חברי הוועדה:</u>
ד. חכתן	
מ. אונא	
א. בן-אליעזר	
ד. כרחה	
ע. גוברין	
י. הררי	
י. חזן	
ח. לנדאו	
י. מדידור	
ג. מאיר	
י. סרלין	
ע. פרס	
ח. צדוק	
ז. צור	
י. רפאל	

נ ע ד ר ו:

	<u>חברי הוועדה:</u>
י. אלטובי	
מ. יערי	
ג. כהן	
מ. גמיר	
א. רימלס	

פרזמנים: פר ג. רפאל - מנכ"ל משרד החוץ

מוזכרת הוועדה:

ח. מן.

רשמה:

מ. הלנברג

חמשך הדיווח של פר ג. רפאל.

סדר-היום:

מיון
מ

היו"ר ד. הכהן:

אני פותח את הישיבה.

מר ג. רפאל:

אם כן, בישיבת הוועד דיברתי על לפני הפעולה, על הפעולה, ועכשיו אעקב על המצב אחרי הפעולה.

הנוסח אשר נחקל במועצה הבטחון איננו מגיע לנו ואיננו מעודד אותנו. הוא מעודד את האויבים שלנו. אבל האפקט הפוליטי הוא לא בנוסח שנחבל, אלא בצירוף הכוונות. זו הפעם הראשונה מאז מלחמת ששת הימים שאויבינו וידידנו התאחדו סביב נוסחה אחת. עד כה הצלחנו לשמור שלא יירוצרו מלחציים של זרוע אמריקאית עם זרוע סובייטית ושהאגוז הישראלי יהיו כמוכס. אינני יכול לוטר שהיו אלה מלחציים שיכולים לפצה אותנו, אבל יש בהם כדי לתצניע שאותם גורמים שאנחנו רוצים להפריד ביניהם יכולים להתאחד לפעולה ולמדיניות שלילית נגד ישראל.

ד. ברק:

האם המצעים בין ארצות הברית וברית המועצות הסטטוסו רק בנושא זה?

מר ג. רפאל:

כן. רק בנושא זה.

היה טעם בין נחום גולדמן ושגריר בריה-המועצות. אני חושב ששגריר בריה-המועצות הצליח להשתמש בתודעתנו זו למטרותיה הפסיכולוגיות-המדיניות של בריה המועצות במלחמה נגד ישראל. היתה זו מנישה שהחזיקה לפני כמה ימים. השגריר הסובייטי השתמש בתערובת של דברי פתיחות ואיומים, שנמנה את השטחים ולא נבלבל את המוח על פתרונות ועקרונות, ואחרי כן נגיע על סימוכנו. אל נשלה את עצמנו שבדיה המועצות הצליח עם המצב הקיים. זה הדיחה שקיבלנו מגולדמן. מצבים כאלה, כאשר הסובייטים יכולים לנצל אישים רמי-מעלה משרחים את האינטרסים הסובייטיים כיום, כי מה שיש לאישים שלנו להגיד, לא ראינו הוכחה לכך שזה משנה את המדיניות הסובייטית.

אני חוזר למועצה הבטחון. אותנו מדאיגה השותפות הסובייטית-אמריקאית, כל צד מחוץ המגמה שלו, בביטה שלו, והמדיניות שלו. אני חושב שכולנו יכולנו להתפעל מהופעתו של נציגנו החדש. אנחנו התרשנו עמוקות מן העמידה בפרץ והברקנו לנציג שלנו ברכת "ישך כח", ולא רק בגלל החזרה מלחמה שערה, אלא מטני שהוא מיצה במאבק הדפלומטי מה שניהן.

ברצוני לעבור למצב שבו אנחנו נמצאים עכשיו.

י. הררי:

אולי נוכל לשמוע משהו על הלסינגים?

מר ג. רפאל:

הלסינגים לא היוו הפעם גורם מעצבן ועצמאי, אלא הם שמעו לקולה של אמריקה. הם נחמו שהמשא-ומתן יתנהל בידי גולדברג ולא ניסו פתרונות משלהם.

י. סרליו:

לא היה להם צורך בכך.

מר ג. רפאל:

כיום שבת הם המכימו לנוסחה דומה לנוסחה האלב'ירית, ואז היינו מעדיפים את הנוסחה האלב'ירית המקורית, אבל עכשיו אנחנו יכולים לוטר שמועצה הבטחון אא יצאה באופן ברור גם נגד מעשי הטידור.

אשר לחקופה שלאחרי כן, מה הידיעות בידינו, כי בינתיים קשה לתח הערכות. אנחנו רואים קודם כל את התגובות בירדן. השתדלתי לבדוק את הדברים מכל המקורות אשר עומדים לטירות המדינה. אנחנו רואים כי המבצע, שעליו אנחנו מדברים, מתפרש בירדן כנצחון ירדני. הם עושים הכל כדי להנחיל לעם את חודעת הנצחון והתרוטמות הרוח. הם מראים בחוצות העיר שלושה סנקים, עוברים בחלוקה עם ובתגובות רבה מראים זחלמים שהביאו לעאמן. הם מראים לקורטמודנטיס חזרים ציוד שלנו שנשאר בשטח. הם מראים גם את הנזקים שלנו, אבל מראים גם שאנשי הפתח טוב משחלמים על כארמה, ויותר מזה, אמילו שהצבא הירדני משתף פעולה. הצבא הירדני, שעד כה היה צריך להסתייג מאנשי הפתח, למחות כלפי חוץ, עובד אתו כיום יחד ויד ביד.

פר ג. רפאל:

הסדיניות המוצהרת של ירון היא, שיש עכשיו שותפות של אחוות לוחמים. ה"פתח" איננו ארגון מופקר ואסור, והצבא ראוי לשתף פעולה איתו. אין הברונת היא לשתף אתו פעולה ביחס ליציאה לפעולות, אבל אם עד לפני הודש הממשלה לא העיזה, כלפי הוץ, לתת ל"פתח" מעמד ראשי אף על פי שה"פתח" כבש לעצמו מעמד מעשי בחוצות הערים, הרי כיום נפל הסייג האחרון הזה.

בבוקר יום הפעולה הודיע חוסיין למלכיים ולנשיאים הערביים, בדעתה שבר, שיתכן שזוהי הפעם האחרונה "שאתם שומעים מאתנו", ו"יתכן שמעכשיו תשמעו רק עלינו". זאת אומרת, הוא לא היה בטוח בהוצאות הקרב. עכשיו הם מחארים את המבטוח שהטלנו על עצמו בפעולה זו כנצחון שלהם.

ידוע לנו שהכוונות העיראקיים, במקום לבוא מירדן, דבר שקיוונו לו כל הזמן, מגבירים את כוונותיהם. יש סיכוי ואפשרות שבזמן הקרוב יהיו בירדן יותר כוחות עיראקיים משוריינים. יש בוננות של סייסות ויש אפשרות של העברת סייסות עיראקיות לפתח לירדן.

עלי לציין גם שלא רק שה"פתח" הצליח לרכוש לעצמו חופש תנועה בתוך ירדן, אלא הוא הצליח לרכוש לעצמו מעמד בחודעה בין-לאומית ולפתוח שנובע להסכרת שלנו. נקטנו באמצעים הדרושים כדי להטביר את ההבדל בין מה שהצטרפתים חושבים שה"פתח" מהווה בהשוואה לקומוניסטים הצרפתיים. אבל אני מוכרח לומר שהמצב כיום הוא כזה שיש האדרת שמו של ארגון הסיור של ה"פתח" גם בארצות ערב וגם בחודעה הבין-לאומית. גם הערבים היו מופתעים וכנראה שגם בגדה המערבית, דהיינו, ביהודה ובשומרון לא העריכו החושבים שה"פתח" הוא ארגון בעל היקף, עצמה וציוד כה רב כפי שהאגנו אותו בעקבות הפעולה. עוד ידוע לנו שבו בזמן שמהלכנו לא רצה לשתף פעולה עם חוסיין בשאיפה, אם היו כאלה, לדכא את ה"פתח", הרי כיום יש ברית גלויה עם ה"פתח", ואנחנו יודעים שהוא קיבל את המנהיגים הראשיים, הפוליטיים והצבאיים, של ה"פתח", וניתנה הבטחה ביחס למיזע. זה המצב כיום. אין ברצוני לומר ולהתנבא לאן ובאיזה כיוון מתפתחים הדברים.

ידוע לכם שחוסיין קרא לכינון ועידת פסגה. אנחנו יודעים עד כה שאותו קושי אשר עיכב את כינון המסגרת עדיין קיים. מייסל אינו מעוניין להציל את נאצר ולתת יד לנאצר. מייסל מעוניין יותר בהסתבכותו של נאצר. הערבים מודיעים על הכנות לפסגה. אני חושב שלמה שהם יכולים להגיע לעת עתה זה כינוס של שרי החוץ, ושם יוכרע אם יש מקום וחוכן לפסגה. לפי ידיעות שיש לנו, גם מנציגויות דפלומטיות, יש סברה שאם הערבים אטנם יכנסו לפסגה, הם ינקטו בקו נוקשה יותר מזה של ועידת הארטוס, ויש להניח שאז הם לא רק יאשרו את שלושת הלאוים, אלא גם יתאחדו על פעילות מלחמתית גלויה. לעת עתה הם לא הודיעו על ניתוקם משירותו של יארינג, אבל אנחנו יודעים מה המסגרת. ויברתי עם אנשים שהיו בעאמן אתמול ושלושם, ואשר היו עדים להפגנות שהיו בעדים בעת ההלוויות. הם יודעים לספר על קריאות, כמובן מאורגנות, של "יחסי חוסיין". ברור שחוסיין מנצל את המצב הנוכחי. הוא שבוי למצב זה.

ד. רפאל:

האם אתה מדבר על הלוויות של אנשי הלגיון?

פר ג. רפאל:

אני מדבר על הלוויותיהם של אנשי הלגיון ושל אנשי ה"פתח". בראש התהלכות רכב ילד כשמגיון בידו, על כהפי החיילים, והצביעו על העובדה שהוא יחוס. התהלכות אורגנת בכל הכשרון של ליכוי יצרים, והקריאות שנשמעו היו "יחסי חוסיין".

ג. סאיר:

מה פירוש "בימים האחרונים"?

פר ג. רפאל:

אחרי הפעולה. ...4/

מר ג. רפאל:

המעניין ביותר מבחינתנו היא השאלה מהי ההערכה המדינית של המנהיגים הערביים. בפרט קובעת כאן העמדה המצרית. הנחתו של שר החוץ המצרי היא, שעמדת המדינית של ישראל נחלשה וזאת היא הזדמנות להביא לידי רביזיה של החלטת מ-22 בנובמבר. אחרי קבלת החלטת המועצה הבטחון ובינוי ישראל, ובעיקר ההחלטה שנתקבלה בשותפות של ארצות-הברית ובדיה-המועצה יש מקום לנסות את המזל מחדש, ובעיקר כאשר מועצת הבטחון החכנס בראשותו של נציב בריה-המועצות בחודש אפריל. לכן שוקלים עכשיו איך להינתק משליחות יארינג, איך להביא את יארינג לכך שידווח למועצה כמבוא לדיון. הם רוצים להשיג במועצת הבטחון שני דברים: קודם כל להשתחרר מכל המגבלות של החלטת מ-22 בנובמבר דהיינו, מהצורך בהסכם וממשא-ומתן. הם רוצים לקבל התכונות ברורה יותר ומחייבת בהם להביע הפיננסי לפי רצונם, דהיינו, שפיננסי קודם ללל המעשים הטובים אשר צריכים להתרחש על-פי החלטת מ-22 בנובמבר. הם מתכוונים ומכשירים את הקרקע לכך. הייתי אומר שחם מכשירים את הקרקע להסתפרות על החלטת הזאת.

האמריקאים אומרים לנו שבענינים המרכזיים המדיניים שלהם לא נשתנתה. הם אמרו זאת גם לרוסים. אבל הם מדברים על הפרעות בענינים השוליים. הם מרכיבים לדבר על ענין ירושלים, על בנייה בירושלים, על המצב ההומניטרי בשטחים, על מצבם של הפליטים מעבר לגבול. כל אלה הם דברים אשר מפריעים להם במאמציהם לשמור על חזית מלוחמת של ידידינו במועצה. גם ההרכב במועצת הבטחון מפריע ומקשה. אינני יכול לדבר כיצד יהפחתו הענינים.

אנחנו במשרד החוץ מתכוונים לאפשרות של מערכת מחודשת הן בפעולת ההסברה שלנו והן בהיזוק הפעולה המדינית שלנו. אחת הסיבות, ואולי הסיבה העיקרית ליציאתו של שר החוץ לבירות של מערב אירופה קשורה וברובה באפשרות של התחדשות המערכת המדינית, אשר עלולה להתחדש במועצת הבטחון ובמועצת החדש של עצרת האו"ם, אשר תהכנס לדון באמנה לאי-המצה נשק גרעיני, במחצית הראשונה של חודש אפריל. יש אפשרות שבהזדמנות זו יידרש גם הסעיף המזדה-היכוני. מכל מקום, טובים להשאיר את האפשרות הזאת פתוחה ויחכן שהערבים ושונאינו יחליטו מהי המסגרת היותר מתאימה לערער על מעמדנו הבין-לאומי, אם במועצת הבטחון, או אם במועצת העצרת שתהכנס, כפי שאמרתי, בחודש אפריל.

ע. גוברין:

אם הבנתי את דבריך לאשדדם, כענין המגעים שהיו לנו עם יארינג בקשר עם מה שעומו להתרחש בירדן, דבר אחד לא טובן לי. אני סבור שנהגנו נכון ובצדק כאשר השבנו לבול חשובה שלילית.

מר ג. רפאל:

ע. גוברין:

כן. אבל נדמה לי שעמדנו לעשות מיארינג מעין גנרל בול. דהיינו, להניס את יארינג לענינים של הפסקת האש וכדומה. הוא טרם לכך מפני שלא קיבל רשות מאו-תאנס. רציתי לשמוע מפיך הסבר, מה לדעתך היה קורה אם יארינג היה נענה לנו. האם במקרה זה לא היינו יוצרים חקדים של עוד סמכות ליארינג, ודווקא בענין של קו הפסקת האש, שאנחנו לא צריכים להיות מעוניינים בו כלל וכלל.

אני סבור ששר חקוע, כאשר נתן הערכה להחלטת מועצת הבטחון, נתן הערכה נכונה. כאשר העתונות הנאמנת עלינו מדברת על "חובים מדיניים", אזננו משערים שהכוונה היא למשרד החוץ.

מר ג. רפאל: לא חמיד.

ע. גוברין

ההערכות על החלטת מועצת הבטחון, שהופיעו בעתונות בשם "חוגים מדיניים", ושאתה הסכרת את חומרתה, היו, לדעתי, לא במקומן. יש להניח שהערכות כאלה מועברות על-ידי הסגרים השונים בארץ, כולל סגיר ארצות-הברית, לארצות שאוהן הם מייצגים. אני משער שהיו לנו סיחות עם האמריקאים בענין זה, ועוד תהיינה שיהות. הידידים שלנו, כאשר הם קוראים את ההערכות שלנו, עלולים להגיע למסקנה שהדבר איננו כל כך נורא, ועל-ידי כך אנחנו משיגים את ההיפך ממה שאנחנו רוצים.

ר. ברקת

"קול ישראל" דיבר על "ההישג המדיניים".

ע. גוברין

זה מחזק את דברי. הידידים שלנו, כאשר הם קוראים הודעות וההערכות מסוג זה, עלולים להגיע למסקנה

שהם לא עשו דבר כל כך רע.

כפי שאמרתי, אני מניח שהיו לנו שיהות עם האמריקאים על הליכתם עם הרוסים בענין זה, והמסקנות הנובעות מכך. מה, אגב, היו החשובות שלהם?

ג. מאיר

האם ההערכות במסדר החוץ הן שלמעשה חל שינוי בירון אחרי הפעולה הזאת? זאת אומרת, מה עשה הוסיין נגד ה"פתח" לפני הפעולה, שאין הוא עושה עכשיו?

אשר להערכות: לו הייתי מנסח את ההודעה של "קול ישראל" לא הייתי מדבר על "הישג מדיניים", אבל אינני סבורה שבענינו לומר עדויות וארצות-הברית התאחדו נגד ישראל. מה קרה כאן? ב-22 בנובמבר הצביעו בריה-המועצות וארצות-הברית, מחוץ שמה רבה, על ההחלטה; ומיד קם נציג בריה-המועצות ואמר, כי פירוש הדבר הוא שקודם כל ישראל צריכה לסגת. הוא אומר זאת עד היום. באותו מעמד קם בולדובג ואמר, שזה לא כך, אלא הכל מקשה אהה. הייתי מאושרת יותר לו ארצות-הברית הייתה מכניסה הצעה אחרת, יותר לטובתנו, אבל אינני יודעת אם אנהנו צריכים להיות מעוניינים לשמש מה שקרה עכשיו. גם הפעם, מיד אחרי ההצבעה קם הנציג הרוסי ואמר שהפירוש הוא כזה, ואילו בולדובג מען שאין הדבר כך, אלא הוא ציין שמה שהם, האמריקאים, אומרים נגד ישראל הם אומרים גם נגד הפעולות.

י. הררי

אני מבקש לקבל אינפורמציה. נדמה לי שבהחלטה האחרונה שנחקלה מצויין על פרטים מראש המשקיפים. יכול להיות שהכוונה היא למשקיפים בקו הפסקת האש, אבל יכול להיות גם שהכוונה היא למשקיפים הישנים. מה בדעת מסדר החוץ לעשות בענין זה? עוד נדמה לי שבאותה החלטה מוזכרת ההחלטה שמספרה הוא 237. האם זו ההחלטה על יארינג?

מר ג. רפאל

לא. זו החלטה על הפסקת האש.

י. הררי

האם אין מזכירים את יארינג?

מר ג. רפאל

לא.

הי"ר ד. הכהן

אני סבור שהחלטה אשר נחקלה היא החלטה קשה מאד לנו.

אשר להודעתה של צרפת ולעמדתה של צרפת, שאותה אנחנו מוכרחים להביא בחשבון: אינני רואה בכך הודעה של דה-גול בלבד. עלינו ללמוד מהנסיון, כי כאשר מדינה מסויימת נוקטת עמדה ביחס לישראל, הדי בהחלטה זו עמדתו של איש אחד, אבל אחד-כך בונים על כך השקפת עולם, ומכאן לציונורות השונים, לעתונות ולרחבי עם ואז מתגבשת עמדה וקשרים שכנגד והדברים כמעט אינם ניתנים לחיקון. כך הדבר עם הודו, עם ספרד, ועם אחרים. יתכן שזו גם העובדה ליחסים האינדיים שבינינו ובין סין. אינני יודע מה היה המצב אם היו לנו קשרים דפלומטיים עם סין.

י. סרלין

לפי בן-פורח בעתונות הדיאגנוזה שלך היא נכונה. כל הפרטומים כעתונות הצרפתית כיום הם נגדנו.

חיו"ר ד. תתנו:

בצדפת זה דה-גול, משרד החוץ שלו, הצינורות שלו לעחונות הם משאלי העם שנותנים לו אמון בכל פעם, וזה נכנס עמוק לתודעת העם הצרפתי ומה גם השלכת שכנגד. אלה הם קשרים מסחריים, כלכליים ואחרים עם הערבים, ואין, לדעתי, תקווה שהם עכשיו ינהקו איזה שהם מן הקשרים האלה על-ידי-כך שימסרו לנו את המיראז'ים. נדמה לי שיהיה זה שיא האיזולת לחשוב שהם יקלקלו את הקו שנקטו בו בגלל סכום של 60 מליון דולר למיראז'ים. אינני יודע אם משרד החוץ מעריך את הוצרית כך, אבל מכיוון שאין לראות את צדפת כסין או כרוסיה הסובייטית, לא יחכן שלא ננקוט באמצעים של הסברה והפעלה כל מה שאפשר כדי שנוכל לשמור על מעמד, אין אני מדבר על שינוי עמדתו של דה-גול, כי נדמה לי שזה קצת יותר קשה.

ג. ברקת:

אנחנו עומדים לפני תקומה לא קלה של התקפות ערביות בנוסח "פתח" או בנוסח אחר. אנחנו צריכים לדאוג לכך ולפרש את החלטת מועצת הבטחון כפי שאנחנו מפרשים אותה, ועל כל מעשה ומעשה לחבוע פעולה ממועצת הבטחון, אם כי ידוע לי שמועצת הבטחון לא הפעל, אבל יש לנו מטרה שניה. השנה עלינו לעשות דיסקרציה פוליטית למועצת הבטחון. אני שמח לחגובתו של מר אבא אבן שאמר, שזו החלטה פוליטית, החלטה אשר מוכתבת על-ידי אינטרסים פוליטיים, שאין לה צדק ויושר. את הקו הזה צריך לחזק וללכת לפיו.

ד. טרלי:

בעתון "מעריב" יש ידיעה של שדר של הנשיא ג'ונסון לאשכול, מפיו של יוסף חריף.

ה. אונא:

אם הבנתי את דבריו של מר דפאל, הרי ההערכה אופוליטית של המבצע היא קשה ביותר, בעיקר אם דואים את הדבר על רקע מה ששמענו לפני שבוע מפי שר החוץ, אשר חיאר את המצב הפוליטי באור חיובי. נדמה לי שעכשיו אין לנו, אלא לקבוע שהכל החתפך לגמרי ומה שיש למנינו כרבע זה שזו נקודת מוצא למערכת פוליטית קשה מאד. הייתי מבקש לדעת אם משרד החוץ דואח את הפעולה הזו מבחינה פוליטית, כי לדעתי יש לזה השלכות גם על מה ששמענו מהרמטכ"ל ביהט לפעולות שאנחנו צריכים לפעול נגד ה"פתח".

הישיבה ננעלה בשעה 16.00.